

**ГІСТОРЫЯ
БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ
(першая палова XX ст.)**

Метадычныя рэкамендацыі

ББК 83.3 (4 Бєи) 6я 73
УДК 882.6 (075.8)
Г 51

Складальнік: кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры беларускай
літаратуры УА “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”
В.Ф. Падстаўленка

Рэцэнзент: кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры беларускай
літаратуры УА “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”
В.Ю. Бароўка

У метадычных рэкамендацыях па гісторыі беларускай літаратуры першай паловы XX ст. змешчаны матэрыял для паглыбленага вывучэння дадзенага курса, тэмы і заданні да семінарскіх заняткаў і самастойнага засваення, асноўная і дадатковая навуковая літаратура, спіс пытанняў да заліку.

Адрасаваны студэнтам 3-4 курсаў дзённага і завочнага аддзяленняў ФБФК.

ББК 83.3 (4 Бєи) 6я 73
УДК 882.6 (075.8)
Г 51

Уступ

Сучасны погляд на літаратурны працэс як цэласную сістэму вымагае ад даследчыкаў якасна новага падыходу ў справе вывучэння і інтэрпрэтацыі ўзораў прыгожага пісьменства. Адносна неабходнай пераацэнкі гісторыі беларускай літаратуры вельмі слушна зазначыў вучоны М. Лазарук: “Рэчаіснасць жа аказалася настолькі непрадказальнай і такой бязлітасна патрабавальнай да ранейшых “фундаментальных” тэорый, канцэпцый, здавалася б, такіх ужо стабільных, устойлівых, апрабаваных і правяраных, што размова павінна ісці не пра ўдакладненне асобных момантаў літаратурнага развіцця, а пра глыбокае пераасэнсаванне ўсяго, што было зроблена ў галіне нашай літаратуразнаўчай навукі ўвогуле”.

І ў працэсе стварэння аб’ектыўнай карціны развіцця нацыянальнага літаратурнага працэсу, думаецца, мэтазгодна асабліваю ўвагу акцэнтаваць на першай палове XX стагоддзя. Бо гэты унікальны прамежак гісторыі быў не толькі часам кардынальнай трансфармацыі поглядаў на шляхі фармавання беларускага мастацтва слова, але і вылучыўся плённымі жанрава-стылёвымі і праблемна-тэматычнымі пошукамі.

Унікальнасць літаратурнага працэсу першай паловы XX стагоддзя звязана і з дыскрэтнасцю, супярэчлівасцю яго існавання. Хаатычнасць дынамікі тагачаснай сацыякультурнай сітуацыі на Беларусі прадвызначыла шэраг “культурных выбухаў” (“нашаніўскі” перыяд, мастацтва першай паловы 20-х гг.), якія папярэднічалі працягламу перыяду стагнацыі творчай думкі і мастацкіх эксперыментаў.

Варта таксама ўлічваць, што ва ўмовах жорсткай вульгарызатарскай крытыкі творы многіх аўтараў, чые ідэалагічна-эстэтычныя пазіцыі ў многім разыходзіліся з агульнымі канонамі, трактаваліся тэндэнцыйна (напр., як апалагетыка савецкай явы), часам замоўчваліся, альбо беспадстаўна ганьбаваліся ў друку. Такога кшталту сэнсавыя трансфармацыі ці “выпадзенні” твораў з нацыянальнага кантэксту істотна паўплывалі на канструяванне неадэкватнага сапраўднасці, штучна змадэляванага айчыннага літаратурнага працэсу.

У выніку сучасных пазітыўных тэндэнцый у літаратуразнаўстве імёны таленавітых беларускіх пісьменнікаў (М. Гарэцкага, В. Ластоўскага, А. Мрыя, Л. Калюгі і інш.) становяцца ўсё больш вядомымі шырокай грамадскасці, а плён іх крэатыўнага, мастацка-эстэтычнага светаўспрымання дачакаўся ўдумлівага, аб’ектыўнага прачытання і надання статусу актуальных здабыткаў творчай спадчыны нацыі.

Матэрыял вучэбна-метадычнага дапаможніка структураваны наступным чынам. Спачатку змешчаны пералік падручнікаў, асноўнай і

дадатковай навуковай літаратуры па дадзеным вучэбным курсе. Абапіраючыся на сучасныя літаратуразнаўчыя даследаванні студэнты маюць магчымасць не толькі паглыбіць уласныя веды, але і з навуковай дакладнасцю і фактычнай вычарпальнасцю ўявіць адметнасці літаратурнага жыцця першай паловы XX стагоддзя.

Таксама прыводзіцца спіс мастацкіх твораў, абавязковых для прачытання, што паспрыяе пашырэнню досведу студэнтаў-філолагаў і дазволіць ім асабіста ўсвядоміць самабытнасць і размаітасць тагачасных мастацкіх сістэм.

Заканамерна, што перавага аддаецца разгляду тэм і акрэсліванню пытанняў для семінарскіх заняткаў па творчасці самых арыгінальных аўтараў гэтага перыяду. Пры гэтым заданні скамбінаваны так, што першапачаткова студэнтам варта азнаёміцца з асноўнымі фактамі біяграфій пісьменнікаў, а затым грунтоўна, сістэматызавана, рознаўзроўнева (жанр, стыль, мастацкая дэталь, кампазіцыя, праблематыка, тыпалогія вобразаў і сюжэтаў і г. д.) прааналізаваць творчую спадчыну пэўнага майстра слова.

Метадычныя рэкамендацыі адрасаваны студэнтам-філолагам.

Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі

А) Асноўныя

1. Гісторыя беларускай літаратуры: XIX – пачатку XX ст.: Падруч. для філал. фак. пед. ВНУ / Пад агул. рэд.: М.А. Лазарука, А.А. Семяновіча. – 2-е выд., дапрац. – Мн.: Выш. шк., 1998. – 560 с.
2. Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя (20-50-я гады): Падруч./ У.В. Гніламёдаў, В.В. Казлова, М.А. Лазарук і інш., Пад агул. рэд.: М.А. Лазарука, А. Семяновіча. – Мн.: Выш. шк., 2000. – 511 с.
3. Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя: У 4 т. / Нац. акад. навук Беларусі. Ін-т літ. – Мн.: Беларус. навука, 2003. – Т. 1: 1901-1920 / Рэд.: У.В. Гніламёдаў, В.А. Каваленка. – 583 с.
4. Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя: У 4 т. / Нац. акад. навук Беларусі. Ін-т літ. – Мн.: Беларус. навука, 1999. – Т. 2: 1921-1941 / Рэд.: У.В. Гніламёдаў, В.А. Каваленка. – 903 с.
5. Гісторыя беларускай савецкай літаратуры (1917 – 1940) / Пад агул. рэд. М. Лазарука, А. Семяновіча. – Мн.: Выш. шк., 1981. – 428 с.
6. Лойка А.А. Гісторыя беларускай літаратуры. Дакастрычніцкі перыяд. У 2 ч. Ч. 2: Падруч. для філал. фак. ВНУ. – 2-е выд., дапрац. і дап. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 480 с.

Б) Дадатковыя

1. Адамовіч А. Літаратура, мы і час: Літ. – крытыч. артыкулы. – Мн.: Маст. літ., 1979. – 384 с.
2. Андраюк С. Пісьменнікі. Кнігі: Літ. – крытыч. артыкулы. – Мн.: Маст. літ., 1997. – 387 с.
3. Атрашкевіч В. Ад прататыпа да вобраза: Праблема аўтабіяграфізму ў беларускай прозе 20-х гадоў. – Мн.: Навука і тэхніка, 1984. – 213 с.
4. Беларуская літаратура: Проза 20-х гадоў: Хрэстаматыя / Склад.: Д.Я. Бугаёў і інш., Пад рэд. Д.Я. Бугаёва. – Мн.: Універсітэцкае, 1996. – 592 с.
5. Беларуская савецкая проза. Апавяданне і нарыс: 3б. арт. / Рэд.: В.В.Барысенка, П.К. Дзюбайла. – Мн.: Навука і тэхніка, 1971. – 327 с.
6. Беларуская савецкая проза. Раман і апавесць: 3б. арт. / Рэд.: В.В.Барысенка, П.К. Дзюбайла. – Мн.: Навука і тэхніка, 1971. – 432 с.
7. Беларускія пісьменнікі і літаратурны працэс 20-30-х гадоў. – Мн.: Навука і тэхніка, 1985. – 328 с.
8. Жураўлёў В.П. У пошуку духоўных ідэалаў: На матэрыяле беларус. літ. XIX – пач. XX ст. / Пад рэд. У.В. Гніламёдава. – Мн.: Беларус. навука, 2000. – 191 с.
9. Каваленка В., Мушынскі М., Яскевіч А. Шляхі развіцця беларускай савецкай прозы: Агульны рух і галоўныя тэндэнцыі. – Мн.: Навука і тэхніка, 1972. – 263 с.
10. Каваленка В.А. Вытокі. Уплывы. Паскоранасць. Развіццё беларускай літаратуры XIX – XX стагоддзяў. / Рэд. П.К. Дзюбайла. – Мн.: Навука і тэхніка, 1975. – 336 с.
11. Корань Л.Дз. Беларуская проза XX стагоддзя: Дынаміка жанравых структур. – Мн.: ВПП “Новік”, 1996. – 220 с.
12. Лявонава Е.А. Плыні і постаці: 3 гісторыі сусветнай літаратуры другой паловы XIX – XX ст. ст.: Дапам. для настаўнікаў. – Мн.: “Крыніца”, 1998. – 336 с.
13. Максімовіч В.А. Шыпшынавы край: Старонкі беларускай літаратуры 20 – 30-х гг. XX ст.: Дапам. для настаўнікаў. – Мн.: УП “ІВЦ Мінфіна”, 2002. – 160 с.
14. Мішчанчук М.І. Беларуская літаратура XX стагоддзя: Вучэб. дапам. / М.І. Мішчанчук, І.С. Шпакоўскі. – Мн.: Выш. шк., 2001. – 352 с.
15. Мушынская Т.Ф. Беларуская літаратура 20 – 40-х гадоў XX стагоддзя: Дапам. для настаўніка. – 2-е выд., дап. – Мн.: Нар. асвета, 2000. – 223 с.
16. Мушынскі М.І. “І нічога, апроч праўды: Якой быць “Гісторыі беларускай літаратуры”. – Мн.: Навука і тэхніка, 1990. – 127 с.
17. Пяцьдзесят чатыры дарогі: Аўтабіяграфіі беларускіх пісьменнікаў / Склад. Я. Казека. – Мн.: Дзяржвыд БССР, 1963. – 551 с.

18. Тычына М. Карані і крона: фальклор і нацыянальная спецыфіка літаратуры. – Мн.: Навука і тэхніка, 1991. – 208 с.
19. Хромчанка К.Р. Беларуская мастацкая проза (канец XIX – пачатак XXст.). – Мн.: Выд-ва БДУ, 1979. – 192 с.
20. Чыгрын І.П. Станаўленне беларускай прозы і фальклор: Дакастрычніцкі перыяд. – Мн.: Выш. шк., 1971. – 168 с.

Спіс мастацкай літаратуры для абавязковага прачытання

1. **М. Багдановіч:** лірыка, паэмы “Максім і Магдалена”, “Мушка-зелянушка...”, апавяданні (“Музыка”, “Апокрыф”, “Апавяданне аб іконніку і залатару...” і інш.), публіцыстыка (“Глыбы і слаі”, “За тры гады”, “Белорусское возрождение”).
2. **А. Гарун:** зборнік “Матчын дар”, апавяданні (“Першы снег”, “Пан Шабуневіч”, “П’ера і Каламбіна” і інш.), публіцыстыка (“Одгукі”, “Уражанні”, “Увагі да нацыянальнага руху” і інш.).
3. **Цётка:** лірыка, апавяданні (“Прысяга над крывавымі разорами”, “Асеннія лісты”, “Міхаська”, “Зялёнка”), публіцыстыка.
4. **В. Ластоўскі:** лірыка, апавяданні (“Лебядзіная песня”, “Мост у Кутах”, “Вясковыя “археалагі”, “Часы былі трывожныя”, “Дудар” і інш.), аповесці “Прыгоды Панаса і Тараса”, “Лабірынты”, публіцыстыка.
5. **Ядвігін Ш.:** апавяданні (“Заморскі звер”, “Бярозка”, “Зарабляюць”, “Дачэсныя”, “Васількі”, “Дуб-дзядуля” і інш.), раман “Золата”.
6. **Я. Купала:** лірыка дакастрычніцкага і савецкага перыядаў, паэмы (“Нікому”, “Зімою”, “Адплата кахання”, “Адвечная песня”, “Бандароўна”, “Магіла льва”, “Безназоўнае”, “Над ракой Арэсай”, “Тарасова доля”), п’есы “Раскіданае гняздо”, “Тутэйшыя”, публіцыстыка.
7. **Я. Колас:** “Казкі жыцця”, апавяданні дакастрычніцкага і савецкага перыядаў, паэмы “Новая зямля”, “Сымон-музыка”, трылогія “На ростанях”, аповесці “На прасторах жыцця”, “Адшчапенец”, “Дрыгва”, паэмы “Рыбакова хата”, “Вайна вайне”, “Суд у лесе”, публіцыстыка.

8. **Ц. Гартны:** лірыка, апавяданні дакастрычніцкага і савецкага перыядаў (“Штрэйкбрэхер”, “Велікодная каробка”, “Здарэнне з камісарамі”, “Трэскі на хвалях” і інш.), раман “Сокі цаліны”.
9. **З. Бядуля:** лірыка, апавяданні дакастрычніцкага і савецкага перыядаў (“Пяць лыжак заціркі”, “На Каляды к сыну”, “Малыя дрывасекі”, “Велікодныя яйкі”, “Бондар”), аповесць “Салавей”, раман “Язэп Крушынскі”.
10. **М. Гарэцкі:** апавяданні дакастрычніцкага і савецкага перыядаў (“Роднае карэнне”, “Літоўскі хутарок”, “Рускі”, “Апостал”, “Смачны заяц”, “Ашуканы палітрэдактар” і інш.), аповесці “Дзве душы”, “На імперыялістычнай вайне”, “Ціхая плынь”, раманы “Віленскія камунары”, “Камароўская хроніка”, “Скарбы жыцця”.
11. **М. Чарот:** лірыка, паэма “Босыя на вогнішчы”, апавяданні (“Дзіўная заява”, “Чалавек, які не радзіўся”, “Самалёт” і інш.), п’есы “На Купалле”, “Мікітаў лапаць”.
12. **К. Чорны:** апавяданні (“Пачуцці”, “Срэбра жыцця”, “Па дарозе”, “Справа Віктара Лукашэвіча” і інш.), аповесці “Лявон Бушмар”, “Люба Лук’янская”, раманы “Сястра”, “Зямля”, “Трэцяе пакаленне”, “Пошукі будучыні”, публіцыстыка.
13. **У. Дубоўка:** лірыка 20-х гг., паэмы “Кругі”, “І пурпуровых ветразей узвівы”, “Штурмуйце будучыні аванпосты”, вершаваныя цыклы “Чакае ля берагу човен мяне”, “Пасля вандравання”, “Палеская рапсодыя” і інш.
14. **М. Зарэцкі:** апавяданні (“Пела вясна”, “Цішка Бабыль”, “Дзіўная”, “Максімаліст”, “Ракавыя жаронцы” і інш.), аповесць “Голы звер”, раманы “Сцежкі-дарожкі”, “Вязьмо”.
15. **К. Крапіва:** байкі і сатырычныя вершы, паэмы “Хвядос – чырвоны нос”, “Біблія”, апавяданні (“Вясна”, “Сповідзь”, “Каровін мужык”, “Мой сусед”, “Людзі-суседзі”, “Вайна” і інш.), раман “Мядзведзічы”, п’есы “Канец дружбы”, “Мілы чалавек”, “Хто смяецца апошнім”, “Брама неўміручасці”, “На вастры”, публіцыстыка (“Думкі пра сатыру”, “Аб сатырычнай камедыі”, “Канфлікт – аснова п’есы”, “Што мне рупіць”).
16. **П. Галавач:** апавяданні (“Дробязі жыцця”, “Хочацца жыць”, “Кнак” і інш.), аповесці “Вінаваты”, “Спалох на загонах”.

17. **М. Лынькоў:** апавяданні (“Над Бугам”, “Гой”, “Чыгунныя песні”, “Андрэй Лятун”, “Саўка-агіцірнік”, “Астап” і інш.), аповесць “Апошні зверыядавец”, раман “На чырвоных лядах”.
18. **Я. Пушча:** лірыка, паэма “Цень Консула”.
19. **Л. Калюга:** апавяданні (“Краўцы і чаляднікі”, “Трахім з Пагулянкi”, “Іллюк – даследчык”, “Цеснаватая куртка”, “Тахвілін швагер” і інш.), аповесці “Ні госць ні гаспадар”, “Нядоля Заблоцкіх”.
20. **А. Мрый:** апавяданні (“Цар Максіміліян” у вёсцы”, “Прафесар акультных навук”, “Няпросты чалавек”, “Камандзір”, “Гармонія ў ружовым” і інш.), раман “Запіскі Самсона Самасуя”.
21. **У. Жылка:** лірыка, паэма “Тэстамент”.
22. **П. Трус:** лірыка, паэма “Дзесяты падмурак”.

Тэма 1. Творчасць Максіма Багдановіча

1. Асноўныя этапы жыцця М.Багдановіча:
 - гродзенскі (1892-1896),
 - ніжагародскі (1896-1908),
 - яраслаўскі (1908-1916),
 - мінскі (1916-1917).
2. Пачатак творчасці М.Багдановіча.
3. Ідэйна-тэматычны і жанрава-стылёвы аналіз зборніка “Вянок” (1913).
4. Паэмы М.Багдановіча “Максім і Магдалена”, “Страцім-лебедзь”, “Мушка-зелянушка...”.
5. Проза М.Багдановіча (“Музыка”, “Апокрыф”, “Апавяданне аб іконніку і залатару” і інш.).
6. Літаратурна-крытычныя артыкулы М.Багдановіча (“Глыбы і слаі”, “За тры гады”, “Белорусское возрождение”).
7. Лірыка М.Багдановіча апошняга перыяду творчасці (канец 1916 – пачатак 1917 года).
8. Значэнне творчасці М.Багдановіча ў гісторыі беларускай літаратуры.

Літаратура

1. Багдановіч І.Э. Авангард і традыцыя: Бел. паэзія на хвалі нац. адраджэння. – Мн.: Бел. навука, 2001. – 387 с.
2. Барсток М.М. Максім Багдановіч у школе. – 3-е выд., перапрац. і дап. – Мн.: Нар. асвета, 1991. – 109 с.
3. Ватацы Н.Б. Шляхі: Гіст. – літ. артыкулы. – Мн.: Маст. літ., 1986. – 173с.
4. Каханоўскі Г.А. А сэрца ўсё імкнецца да бацькаўскага краю: 3 біяграфіі М. Багдановіча. – Мн.: Маст. літ., 1991. – 75 с.
5. Конан У.М. Святло паэзіі і цені жыцця: Лірыка М. Багдановіча. – Мн.: Маст. літ., 1991. – 208 с.
6. Лявонава Е. А. Агульнае і адметнае: Творы бел. пісьменнікаў XX ст. у кантэксце сусвет. літ.: Дапам. для настаўнікаў. – Мн.: Маст. літ., 2003. – 198 с.
7. На суд гісторыі: Успаміны, дыялогі / Уклад. І.Сачанка. – Мн.: Маст. літ., 1994. – 303 с.
8. Навуменка І. Я. Максім Багдановіч. – Мн.: Бел. навука, 1997. – 141 с.

Тэма 2. Творчасць Алеся Гаруна

1. Біяграфічныя звесткі. Грамадскія погляды А.Гаруна.
2. Наватарства творчай спадчыны А.Гаруна. Уплыў фальклорных традыцый на паэзію аўтара.
3. Патрыятычная лірыка паэта. Мастацкае ўвасабленне вобраза маці-Радзімы ў ёй.
4. Матывы народных песень у паэзіі А.Гаруна (“Песня”, “Хатка”, “Завіруха”, “Эх, сягоння, у гэту ночку”, “На смерць”, “Сын”, “Салдацкія песні” і інш.).
5. Аўтарская інтэрпрэтацыя біблейскіх матываў і вобразаў (“Хрыстос нарадзіўся! Хрыстос нарадзіўся!”, “Малітва”, “Адбітак”, “Нязнаны госць”, “Самсон” і інш.).
6. Філасофская лірыка А.Гаруна (“Nokturno”, “Як ліст вярбінкі маладой”, “Жыццё”, “Шчаслівы той...”, “Навука” і інш.).
7. Тэма кахання ў лірыцы паэта (“Асенні спеў”, “Мяцеліца”, “Разваж, гаю зеляненькі”, “З астрожных картак” і інш.).
8. Маральна-сацыяльны аспект вершаваных апавяданняў, баек і фельетонаў пісьменніка (“Варожба”, “Што каму”, “Канец Паўлючонка”, “Спогадзь”, “Апякун”, “Кар’ера” і інш.).
9. Ідэйна-тэматычная шырыня апавяданняў А.Гаруна (“Першы снег”, “Пан Шабуневіч”, “П’ера і Каламбіна” і інш.).

10. Пытанні нацыянальнага адраджэння ў публіцыстыцы А.Гаруна (“Одгукі”, “Увагі да нацыянальнага руху”, “Уражанні”).
11. Роля творчай спадчыны А.Гаруна ў гісторыі беларускай літаратуры.

Літаратура

1. Гарбінскі Ю. Дар Алеся Гаруна: Жыццёвы і творчы шлях паэта // Роднае слова. – 1991. – №№ 1, 11.
2. Казбярук У. “Сэрцам пачуты звон”: Жыццёвы і творчы шлях Алеся Гаруна // Беларус. мова і літ. у шк. – 1988. – № 11; “Вызваль дух свой, рабскі люд!”: Пакутлівы шлях і творчыя здабыткі Алеся Гаруна // Роднае слова. – 1997. – № 3.
3. Казбярук У. М. Светлай волі зычны звон: Алесь Гарун. – Мн.: Навука і тэхніка, 1991. – 61 с.
4. Марціновіч А. Каб не парывалася сувязь часоў. Творчасць А.Гаруна, А.Мрыя, Л.Калюгі // Беларус. мова і літ. у шк. – 1989. – № 9.
5. На суд гісторыі: Успаміны, дыялогі / Уклад. І. Сачанка. – Мн.: Маст. літ., 1994. – 303 с.
6. Халімончык Г. Закрануць сэрца вучня: Урок у форме вуснага часопіса па творчасці Алеся Гаруна // Роднае слова. – 1992. – № 6.

Тэма 3. Творчасць Алаізы Пашкевіч (Цёткі)

1. Жыццёвы шлях паэтки. Маштабнасць грамадскай дзейнасці.
2. Ідэйны змест зборнікаў “Скрыпка беларуская”, “Хрэст на свабоду”. Светапоглядна-мастацкія сыходжанні лірыкі Цёткі з паэзіяй Ф.Багушэвіча, У. Сыракомлі (на прыкладзе вершаў “Мужыцкая доля”, “Мужык не змяніўся”, “Добрыя весці”, “Скрыпка” і інш.).
3. Стыхіі ветру (буры) і мора як вобразныя ўвасабленні эмацыйнага неспакою паэтки (“Мора”, “Мае думкі”, “У дарогу”, “Бура ідзе” і інш.).
4. Ідэя яднання ў грамадскай барацьбе (“Пад штандарам”, “Нямаш, але будзе”, “Вам, суседзі”, “Вера беларуса”, “Суседзям у няволі” і інш.).
5. Сімвалічная выява вобраза творцы (артыста) у паэзіі Цёткі (“Скрыпка”, “Артыст грайка”, “Музыкант беларускі”, “Грайка”, “На магіле”).
6. Ліра-эпічны характар вершаў Цёткі “Лета” і “Восень”. Гарманічнасць свету ў іх.
7. Фальклорныя матывы і вобразы ў паэзіі Цёткі (“Вясковым кабетам”, “Тры кветкі”, “Арлы-брацці, дайце скрыдлы”, “Гаданне”, “Сірацінка”).
8. “Эміграцыйная” тэма ў лірыцы паэтки (“На чужой старонцы”, “З чужыны” і інш.).

9. Жанрава-стылёвыя адметнасці прозы А.Пашкевіч. Суб'ектываванасць, псіхалагізм, філасофская заглыбленасць апавяданняў “Прысяга над крывавымі разорами”, “Асеннія лісты”, “Зялёнка”, “Міхаська”.

10. Актуальнасць праблематыкі, маральная накіраванасць артыкулаў А. Пашкевіч “Як нам вучыцца”, “Шануйце роднае слова”, “Наша народная беларуская песня” і інш.

Літаратура

1. Арабей Л. Стану песняй. Дакум. аповесць. – Мн.: Маст. літ., 1977. – 247 с.
2. Арабей Л. Цётка (Алаіза Пашкевіч): Крытыка – біяграфічны нарыс. – Мн.: Дзяржвыд БССР, 1956. – 176 с.
3. Багдановіч І.Э. Авангард і традыцыя: Бел. паэзія на хвалі нац. адраджэння. – Мн.: Бел. навука, 2001. – 387 с.
4. Коўтун В. Крыж міласэрнасці. Раман у 2 кнігах. – Мн.: Маст. літ., 1988. – 435 с.
5. Коўтун В. М. Стала песняй у народзе: Асоба і творчасць Цёткі ў кантэксце станаўлення беларускай класікі: Дапам. для настаўніка. – Мн.: Нар. асвета, 2000. – 143 с.
6. Максімовіч В.А. Эстэтычныя пошукі ў беларускай літаратуры пачатку XX стагоддзя: Дапам. для студэнтаў філал. фак. ВНУ. – Мн.: Аракул, 2000. – 351 с.
7. На суд гісторыі: Успаміны, дыялогі / Уклад. І. Сачанка. – Мн.: Маст. літ., 1994. – 303 с.
8. Рагойша В. Кантакты. – Мн.: Навука і тэхніка, 1982. – 326 с.

Тэма 4. Творчасць Ядвігіна Ш.

1. Біяграфічныя звесткі. Грамадская і адраджэнска-асветніцкая дзейнасць А. Лявіцкага.
2. Творчая спадчына Ядвігіна Ш. Разнастайнасць жанравых форм, аналізуюемых праблем і стылёвых рашэнняў у прозе пісьменніка.
А) Гумарэскі (“Важная фіга”, “З маленькім білецікам”, “Вучоны бык”, “Заморскі звер” і інш.).
Б) Байкі ў прозе (“Вяселле”, “Дачэсныя”, “Павук”, “Падласенькі”).
В) Алегарычныя апавяданні (“Дуб-дзядуля”, “Бярозка”).
Г) Лірыка-філасофскія імпрэсіі і прыпавесці (“Васількі”, “Чалавек”).
Д) Псіхалагічна-побытавыя навелы (“Зарабляюць”, “Гаротная”, “З бальнічнага жыцця” і інш.).
3. Трагікамізм мастацкага свету ў малой прозе Ядвігіна Ш.

4. Сінтэз традыцыйнага і наватарскага ў пісьменніцкім стылі.
5. Важкасць мастацкай дэталі і сэнсавая ёмістасць вобразаў-сімвалаў у прозе Ядвігіна Ш.
6. Раман “Золата”, Маральна-сацыяльныя аспекты праблематыкі. Арыгінальнасць сюжэта. Сістэма персанажаў.
7. Нарысістыка Ядвігіна Ш. “Лісты з дарогі”.
8. Мемуары “Успаміны”.
9. Значэнне творчасці Ядвігіна Ш.

Літаратура

1. Верціхоўская М., Цялкова В. “Заячий посох”, або спроба прачытаць Ядвігіна Ш. // Роднае слова. – 1997. – №№ 4-6.
2. Лявіцкая В. Біяграфія А. Лявіцкага – Ядвігіна Ш., напісаная яго дачкой Вандай Лявіцкай // Ядвігін Ш. Выбраныя творы. – Мн.: Маст. літ., 1976. – С. 397- 401.
3. Макарэвіч А.М. Праблема жанравых мадыфікацый у беларускай прозе XIX – пачатку XX ст.: Манаграфія. – Магілёў: Выд-ва Магілёўскага дзярж. ун-та, 1999. – 332 с.
4. Максімовіч В.А. Эстэтычныя пошукі ў беларускай літаратуры пачатку XX стагоддзя: Дапам. для студэнтаў філал. фак. ВНУ. – Мн.: Аракул, 2000. – 351с.
5. Содаль У. Вугельчыкі з попелу: Постаць пісьменніка Ядвігіна Ш. // Роднае слова. – 1999. - № 1.
6. Ткачова П. Байка ці апавяданне? Творчасць Ядвігіна Ш. 1911 – 1913гг. // Роднае слова. – 2001. – № 10.
7. Хромчанка К.Р. З кагорты пачынальнікаў: Аб жыцці і літаратурнай творчасці Ядвігіна Ш. (А. І. Лявіцкага): Да 120-годдзя з дня нараджэння // Беларуская мова і літаратура ў школе. – 1988. – № 6.

Тэма 5. Творчасць Янкі Купалы

1. Асноўныя факты жыцця класіка.
2. Галоўныя ідэі, цэнтральныя вобразы, мастацкія асаблівасці паэтычных зборнікаў “Жалейка”, “Гусяр”, “Шляхам жыцця”. Прамоўніцкі характар вершаў, іх песеннасць.
3. Жанравая панарамнасць купалаўскай паэзіі.
 - А) Антываенная лірыка (“Песні вайны”, “1914-ты”, “Вясна 1915-ая” і інш.).
 - Б) Камічныя вершы і байкі (“Чын”, “Герб і лапаць”, “Янка і свабода”, “Труган і салавей”, “Пчолы і трутні”).

В) Лірыка кахання (“Песня”, “Страшны вір”, “Тэй ты, дзяўчына...”, “Кветка-лілея”, “Таёй даўгажданнай...”).

Г) Санеты (“Бацькаўшчына”, “На суд”, “Маё цярпенне”, “Чаму?” і інш.).

4. Ідэйная накіраванасць, праблематыка ранніх паэм Я. Купалы “Зімою”, “Нікому”, “Адплата кахання”.

А) Спалучэнне рамантычна-баладнага і сацыяльна-побытавага кампанентаў у ранніх паэмах.

Б) Трагічнасць матываў, фальклорны ўплыў, натуралістычнасць эпізодаў у ранніх паэмах.

5. Драматычныя паэмы “Адвечная песня”, “Сон на кургане”. Філасофская шматзначнасць і грамадская актуальнасць даследуемых у творах пытанняў. Аўтарская трактоўка экзістэнцыяльных ідэй абсурднасці чалавечага існавання. Алегарычнасць мастацкіх вобразаў.

6. Рысы рамантызму ў паэмах “Курган”, “Бандароўна”, “Магіла льва”.

7. Адметнасці паэтыкі дакастрычніцкай паэзіі Я. Купалы.

8. Драматургія Я.Купалы. Станаўленне “сцэнічнага” майстэрства класіка. Сутнасць мастацкага канфлікту ў п’есе “Паўлінка”.

9. Ідэйны змест драмы “Раскіданае гняздо”. Прататыпнасць падзей у творы. Сацыяльна-філасофскі спектр праблематыкі.

10. П’еса “Тутэйшыя”.

А) Гісторыя напісання і сцэнічны лёс твора.

Б) Сістэма дзейных асоб у п’есе. Рысы статычнасці і дыялектычнай зменлівасці характарыстык станоўчых і адмоўных персанажаў. Тыповасць герояў і абставін, паказаных у трагікамедыі.

В) Кампазіцыйная зладжанасць п’есы.

Г) Стылявое майстэрства драматурга. “Смехавыя” прыёмы пераапрацавання, “маскі”, камічных становішчаў. Адзенне персанажаў і іх мова як сімвалічнае ўвасабленне грамадскіх статусаў і жыццёвых філасофій. Элементы гратэску і шаржу.

Літаратура

1. Багдановіч І.Э. Авангард і традыцыя: Бел. паэзія на хвалі нац. адраджэння. – Мн.: Бел. навука, 2001. – 387 с.
2. Багдановіч І.Э. Янка Купала і рамантызм. – Мн.: Навука і тэхніка, 1989. – 219 с.
3. Васючэнка П. Драматургічная спадчына Янкі Купалы: Вопыт сучаснага прачытання. – Мн.: Навука і тэхніка, 1994. – 173 с.
4. Гніламёдаў У.В. Янка Купала: Новы погляд: Дапам. для настаўніка. – Мн.: Нар. асвета, 1995. – 176 с.
5. Максімовіч В.А. Эстэтычныя пошукі ў беларускай літаратуры пачатку XX стагоддзя: Дапам. для студэнтаў філал. фак. ВНУ. – Мн.: Аракул, 2000. – 351с.

6. На суд гісторыі: Успаміны, дыялогі / Уклад. І. Сачанка. – Мн.: Маст. літ., 1994. – 303 с.
7. Навуменка І.Я. Янка Купала. – Мн.: Маст. літ., 1980. – 183 с.
8. Янка Купала: Энцыкл. даведнік / БелСЭ, Рэдкал.: І.П. Шамякін (гал. рэд.) і інш. – Мн.: БелСЭ, 1986. – 727 с.
9. Ярош М.Р. Янка Купала і Якуб Колас: Параўнальны аналіз творчасці. – Мн.: Навука і тэхніка, 1988. – 187с.

Тэма 5. Творчасць Якуба Коласа

1. Асноўныя факты жыццёвага і творчага шляху пісьменніка.
2. “Новая зямля”, “Сымон-музыка” – класічныя ўзоры беларускага паэтычнага эпасу.
 - А) Гісторыя стварэння “Новай зямлі”.
 - Б) Праблематыка паэмы. Адлюстраванне ў творы грамадска-сацыяльных пытанняў: беззямелля, пошукаў працы, ідэйнай канфрантацыі паміж рознымі сацыяльнымі класамі.
 - В) Прататыпнасць вобразаў і падзей у “Новай зямлі”. Тыповасць галоўных герояў.
 - Г) Паэтызацыя стваральнай дзейнасці чалавека і беларускага сялянскага свету ў паэме.
 - Д) Апісанні народнай абраднасці і фальклорных святаў у творы (Вялікдзень, Каляды і інш.).
 - Е) Вобраз прыроды як чыннік фарміравання духоўнага свету герояў і адбітак іх псіхалагічнага стану.
 - Ж) Сутнасць і функцыя аўтарскіх адступленняў у паэме. Кампазіцыя твора. Дасканаласць яго мастацкай мовы.
 - З) Жанравая спецыфіка паэмы, яе ліра-эпічны характар, адзнакі рамана ў вершах і паэмы-эпапеі.
3. Час і ўмовы працы над “Сымонам-музыкам”. Тры рэдакцыі твора, ідэйна-сюжэтныя змены ў ім.
 - А) Філасофская значнасць праблематыкі твора. Фальклорныя вытокі і біяграфізм “Сымона-музыкі”.
 - Б) Канфліктная аснова твора.
 - В) Сімвалічная вобразнасць у паэме (Сымон, Ганна). Аўтарская інтэрпрэтацыя сусветнай вобразнай мадэлі Музыкі (Песняра). Камбінаванне рамантычна-рэалістычных рысаў пры падзейным апісанні і характарыстыцы мастацкіх вобразаў (Курыла, жабрак, князь, Дамінік і інш.).
 - Г) Роля аўтарскіх лірычных адступленняў і алегарычных гісторый у паэме.
 - Д) Сюжэтна-кампазіцыйная вытанчанасць “Сымона-музыкі”.

4. Месца паэм “Новая зямля” і “Сымон-музыка” ў творчай спадчыне Я. Коласа і нацыянальным літаратурным працэсе.

Літаратура

1. Багдановіч І.Э. Авангард і традыцыя: Бел. паэзія на хвалі нац. адраджэння. – Мн.: Бел. навука, 2001. – 387 с.
2. Базарэвіч М. Першы варыянт паэмы “Сымон-музыка” // Беларусь. – 1967. – № 12.
3. Жураўлёў В.П. На шляху духоўнага самасцвярджэння. – Мн.: Навука і тэхніка, 1995. – 191 с.
4. Жыгоцкі М. У цяжкі час вайны суровай: Аб жыцці і дзейнасці Якуба Коласа ў эвакуацыі. – Мн.: Навука і тэхніка, 1995. – 120 с.
5. Запартыка Г. Якуб Колас – драматург // Роднае слова. – 1998. – № 10.
6. Максімовіч В.А. Эстэтычныя пошукі ў беларускай літаратуры пачатку XX стагоддзя: Дапам. для студэнтаў філал. фак. ВНУ. – Мн.: Аракул, 2000. – 351 с.
7. Навуменка І. Якуб Колас: Духоўны вобраз героя. – Мн.: Выд-ва БДУ, 1981. – 240 с.
8. Нарысы па гісторыі беларуска-рускіх літаратурных сувязей: У 4 кн. Кн.3: 1917-1941 гг. / І.С. Шпакоўскі, М.М. Арочка, М.А. Тычына і інш. – Мн.: Навука і тэхніка, 1994. – 399 с.

Тэма 6. Творчасць Вацлава Ластоўскага

1. Біяграфія пісьменніка. Маштабнасць грамадска-палітычнай, навуковай дзейнасці Ластоўскага.
2. Вызначальныя перыяды творчасці:
 - віленскі (1909- 1917),
 - “эміграцыйны” (1923-1926),
 - мінскі (1927-1930).

Непахіснасць аўтарскай светапогляднай пазіцыі, рознааспектнасць яе мастацкага ўвасаблення.

3. Паэтычнае майстэрства В.Ластоўскага. Наватарства матываў, тэм, літаратурных прыёмаў. Спалучанасць сучасных аўтару мастацкіх тэндэнцый (мадэрнісцкай паэтыкі) і фальклорнай вобразатворчасці (“На Радуніцу”, “О, Крыўская зямля!” і інш.).
4. Жанрава-стылёвыя знаходкі пісьменніка ў межах апавядання (“Нарадзіны”, “Апаўшае лісце”, “Лебядзіная песня”, “Вясковыя “археологі”, “Дудар” і інш.).
5. “Лабірынты”. Жанравая форма ўтапічнай аповесці ў аўтарскай трансфармацыі. Аб’ектыўнасць і мастацкі вымысел пры паказе

нацыянальнай гісторыі ў сістэме сусветнай культуры. Вобраз Крывіі (Беларусі) у кантэксце твора.

6. Погляды В.Ластоўскага на напрамкі развіцця і сутнасць нацыянальнага мастацтва (артыкул “Па сваім шляху”).

7. Роля В.Ластоўскага ў справе беларускага грамадска-палітычнага і ідэйна-мастацкага Адраджэння.

Літаратура

1. Барысенка В.У. В.Ластоўскі як культуролаг ва ўтопіі “Лабірынты” // Веснік БДУ. Сер. 4. – 2000. – № 1.
2. Вацлаў Ластоўскі // Крыніца. – 1994. - № 8.
3. Вяртаньня маўклівай споведзь: Постаці творцаў беларускай гісторыі ў кантэксце часу. – Мн.: Выш. шк., 1994. – 318 с.
4. Ластоўскі В. Выбраныя творы / Уклад., прадмова і каментарыі Я.Янушкевіча. – Мн.: Беларускі кнігазбор, 1997. – 512 с.
5. Лецка Я. Валадар слова і духу // Маладосць – 1991. - № 1.
6. Макарэвіч А.М. Праблема жанравых мадыфікацый у беларускай прозе XIX – пачатку XX ст.: Манаграфія. – Магілёў: Выд-ва Магілёўскага дзярж. ун-та, 1999. – 332 с.
7. Макарэвіч А.М. Сэнс і структура мастацкага вобраза ў апавяданнях В.Ластоўскага // Веснік БДУ. Сер. 4. – 1999. - № 1.
8. Марціновіч А. Хто мы, адкуль мы...Гіст. эсэ, нарысы. Кн. 2.- Мн.: Полымя, 1989. – 287 с.
9. Янушкевіч Я. Неадменны сакратар Адраджэння. Вацлаў Ластоўскі. – Мн.: Навука і тэхніка, 1995. – 68 с.

Тэма 7. Творчасць Максіма Гарэцкага

1. Асноўныя факты біяграфіі пісьменніка.
2. Перыядызацыя творчасці М.Гарэцкага.
3. Зборнік “Рунь”: праблематыка, самабытны характар ідэйнага зместу кнігі. Сімвалізм назвы зборніка.
4. Аўтарская мадэль сюжэтна-разгорнутага сацыяльна-псіхалагічнага апавядання (“У лазні”, “Што яно?”, “Роднае карэнне”).
5. Раннія лірыка-філасофскія апавяданні пісьменніка (“Красаваў змін”, “Патаёмнае”, “Стогны душы”).
6. Гуманізм апавяданняў М.Гарэцкага 1914-1918 гг. (“Літоўскі хутарок”, “Рускі”, “Генерал”, “На этапе” і інш.).
7. “Гістарычныя” апавяданні пісьменніка (“Лірныя спевы”, “Стары прафесар”, “Смачны заяц”, “Панская сучка” і інш.).

8. Аўтарскае імкненне да аналітычна-аб’ектыўнага паказу рэчаіснасці ў апавяданнях 1921-1922 гг. (“Фантазія”, “Апостал”, “Незадача”).
9. Філасофскае асэнсаванне гістарычнага шляху Беларусі ў аповесці “Ціхая плынь”. Варыянты назваў твора, іх сэнсавая матываванасць.
- А) Панарамнасць праблематыкі аповесці.
- Б) Эпічны характар рэтраспектыўных эпізодаў твора.
- В) Эвалюцыя вобраза інтэлігента ў аповесці “Ціхая плынь”.
- Г) Трагізм твора. Лірычныя замалёўкі ў аповесці, іх роля для адэкватнай ацэнкі герояў і падзей.
- Д) Асаблівасці кампазіцыі. Функцыянальная важнасць эпіграфаў у “Ціхай плыні”.
10. Творчасць М. Гарэцкага апошняга перыяду (“Скарбы жыцця”, “Лявоніус Задумекус”). Дакументальны, алегарычны, сатырычны і медытатыўны пачаткі ў творах.
11. Значэнне грамадскай, навуковай і творчай дзейнасці М. Гарэцкага.

Літаратура

1. Адамовіч А. “Браму скарбаў сваіх адчыняю...”. – Мн.: Выд-ва БДУ, 1980. – 224 с.
2. Бугаёў Дз.Я. Максім Гарэцкі. [1893-1939]. – Мн.: Навука і тэхніка, 1968. – 163 с.
3. Гарэцкі М. Скарбы жыцця // Полымя. – 1993. – № 2.
4. Дасаева Т.М. Летапіс жыцця і творчасці М. Гарэцкага. – Мн.: Навука і тэхніка, 1993. – 87 с.
5. Конан У. Летапісец сялянскай Атлантыды // Голас Радзімы. – 1998. – 6 жн. – С.1,6.
6. Корань Л. Цукровы пеўнік: Літ. – крытыч. арт. – Мн.: Маст. літ., 1996. – 286 с.
7. Крот М.С. Жывыя старонкі мінулага. – Мн.: Нар. асвета, 1997. – 175с.
8. Макаревич А.Н. В разных стилевых течениях: Проблема жанра и стиля в рассказах 20-х годов М. Горьцкого и Т. Гартного. – Екатеринбург: УралПлюс, 1995. – 177 с.
9. Падстаўленка В.Ф. “Не забі ў сабе добрае карэнне!” Жанрава-стылёвы аспект гумарыстычна-сатырычных апавяданняў М.Гарэцкага 20-х гадоў // Роднае слова. – 2003. – № 12.
10. Чыгрын І.П. Паміж былым і будучым: Проза Максіма Гарэцкага. – Мн.: Бел. навука, 2003. – 166 с.

Тэма 8. Творчасць Кандрата Крапівы

1. Галоўныя падзеі жыццявага і творчага шляху пісьменніка.

2. Вершаваная сатыра К. Крапівы.

А) Праблемна-тэматычная спектральнасць баек пісьменніка.

Б) Сатырычны верш К. Крапівы ў сістэме нацыянальнай і сусветнай баечнай традыцыі.

В) Тыповасць вобразаў крапівінскай байкі, яе народнасць.

Г) Буйная вершаваная сатыра пісьменніка. Парадыйны характар сатырычнай паэмы “Біблія”. Фантастычна-умоўная аснова паэмы “Хвядос – чырвоны нос”. Мастацкія вартасці і часовыя выдаткі твораў.

3. Апавяданні К. Крапівы.

А) Шматпрыкладнасць сказавых формаў у малой прозе пісьменніка (“Каровін мужык”, “Як ён стаў бязбожнікам”, “Недарэчная штука”, “Клас”, “Аднае раніцы”, “Смерць”, “Мой сусед”, “Вайна” і інш).

Б) Выкрыццё мяшчанскай філасофіі ў апавяданнях К. Крапівы.

В) Экспрэсіўнасць аўтарскага апаведу, анекдатычнасць, майстэрства камічнага партрэтавання ў малой прозе пісьменніка.

Г) Стылявая абумоўленасць публіцыстычных элементаў у апавяданнях “Вясна”, “Сповідзь”.

Д) Фальклорна-фантастычны каларыт замалёўкі “Людзі-суседзі”.

Е) Рэалістычна-псіхалагічныя карціны ў творах “Здаў “акзамінт” і “Пальчык”.

4. Драматургія К. Крапівы.

А) Маральна-этычная скіраванасць драмы “Канец дружбы”. Праблема выбару паміж грамадскімі абавязкамі і сумленнем. Трагічнасць часу.

Аб’ектыўнасць у паказе рэчаіснасці пач. 30-х гадоў. Градацыя драматычных падзей у п’есе.

Б) Сатырычная камедыя “Брама неўміручасці”.

Фантастычны фон твора, яго філасофскі падтэкст. Сюжэтна-кампазіцыйныя асаблівасці п’есы. Майстэрства стварэння камічных персанажаў, сродкі індывідуалізацыі мовы герояў.

5. Публіцыстыка К. Крапівы. Артыкулы пісьменніка аб шляхах развіцця нацыянальнай драматургіі, спецыфіцы сцэнічнага мастацтва і сутнасці камічных персанажаў (“Канфлікт – аснова п’есы”, “Што мне рупіць”, “Аб сатырычнай камедыі”).

Літаратура

1. Бугаёў Дз. Зброяй сатыры, зброяй праўды. – Мн.: Навука і тэхніка, 1971. – 232 с.

2. Бугаёў Дз. Праўда і мужнасць таленту: Выбранае: Кніга пра Васіля Быкава. Артыкулы. Дыялог. – Мн.: Маст. літ., 1995. – 414 с.

3. Гніламёдаў У. На шляху да “Брамы неўміручасці”. Кандрат Крапіва і яго роля ў беларускай літаратуры // Роднае слова. – 1997. - № 12.
4. Казека Я. К. Крапіва // Казека Я. Гартаванне слова: Выбр. – Мн.: Маст. літ., 1985. – С. 178-294.
5. Каяла У. Кандрат Крапіва як стваральнік беларускай нацыянальнай байкі // Беларуская мова і літаратура. – 1999. - № 1.
6. Лаўшук С. Кандрат Крапіва і беларуская драматургія. – 2-е выд. – Мн.: Бел. навука, 2002. – 252 с.
7. Макарэвіч А.А. Сатыра Кандрата Крапівы. – Мн.: Дзяржвыд БССР, 1962. – 160 с.
8. Навуменка П.І. Невядомы Крапіва // Беларуская мова і літаратура ў школе. – 1991. - № 3.

Тэма 9. Творчасць Змітрака Бядулі

1. Асноўныя факты жыцця і творчасці пісьменніка.
2. Мастацкі свет дакастрычніцкай прозы З. Бядулі.
Уплыў імпрэсіянізму на аўтарскі стыль. Праблематыка твораў.
А) Псіхалагічная дасканаласць сацыяльна-бытавых навел “Пяць лыжак заціркі”, “Малыя дрывасекі”, “На Каляды к сыну”, “Умарыўся”.
Трагічны адбітак рэчаіснасці ў апавяданнях.
Б) Сюжэтны дынамізм, кампазіцыйная зладжанасць, трапнасць мастацкіх дэталей у малой прозе З. Бядулі.
В) Тэма мастака і мастацтва ў апавяданнях “Велікодныя яйкі”, “Бондар”.
3. Аповесць “Салавей”.
А) Гісторыя напісання твора, прататыпнасць мастацкіх вобразаў.
Б) Варыянтнасць жанравага вызначэння “Салаўя” (гістарычная аповесць, “маладнякоўская” аповесць, прыгодніцкая аповесць, фальклорна-рамантычная аповесць).
В) Складанасць кампазіцыйнай пабудовы твора.
Г) Стылёвая камбінаванасць аповесці: псіхалагічныя, камічныя, натуралістычныя элементы ў ёй.
Д) Ідэйна-тэматычнае і вобразнае суладдзе твора з нацыянальнай і сусветнай літаратурнай традыцыяй.

Літаратура

1. Золава Э.А. “Язэп Крушынскі” З. Бядулі (3 гісторыі напісання і друкавання рамана) // Весці АН БССР. Сер. грамадскіх навук. – 1986. – № 5.

2. Каваленка В.А. Міфа-паэтычныя матывы ў беларускай літаратуры. – Мн.: Навука і тэхніка, 1981. – 320 с.
3. Каваленка В.А. Пошукі і дзяйсненні. Творчасць Змітрака Бядулі. – Мн.: Дзяржвыд-ва БССР, 1963. – 212 с.
4. Казека Я. З невычэрпных крыніц. – Мн.: Маст. літ., 1958. – 254 с.
5. Максімовіч В.А. Эстэтычныя пошукі ў беларускай літаратуры пачатку XX стагоддзя: Дапам. для студэнтаў філал. фак. ВНУ. – Мн.: Аракул, 2000. – 351с.
6. Мельнікава З. Красуйце, як жыта...Творчасць Змітрака Бядулі // Маладосць. – 2001. – № 5.
7. Навуменка І. На струнах душы. Жыццё і творчасць Змітрака Бядулі // Роднае слова. – 1996. – № 4.
8. Навуменка І.Я. Змітрок Бядуля. – Мн.: Навука і тэхніка, 1995. – 144с.

Тэма 10. Творчасць Кузьмы Чорнага

1. Біяграфія пісьменніка.
2. Праблематыка і цэнтральныя вобразы апавяданняў К.Чорнага.
 - А) Камічная малая проза (“Маё дзела цялячае”, “Усяму свой час”, “Дзякуй богу, як шклянка”, “Жаночая праўда і мужчынская крыўда”, “Вясковая ветэрынарыя”, “Заработак”, “Фэст”, “Дзядзькі поплаў мераюць”).
 Тыповасць, схематызм вобразаў, разнастайнасць “смехавых” сродкаў і прыёмаў, уплыў “маладнякоўскай” паэтыкі.
 - Б) Ідэйны змест, праблемна-тэматычная шырыня сацыяльна-псіхалагічных апавяданняў “Па дарозе”, “Хвоі гавораць”, “Пачуцці”, “Вераснёвыя ночы”, “Справа Віктара Лукашэвіча”.
 - В) Гуманістычна-філасофская аснова апавяданняў “Сцены”, “Буланы”, “Ноч пры дарозе”, “Васпаваты чалавек”.
3. Адметны тып “былога чалавека” ў аповесці “Лявон Бушмар”.
 Сімвалічнае значэнне прозвішча героя (ад ням. Busch – кустоўе, лясны гушчар, Маг – паданне, дзіўная гісторыя).
 - А) Паказ у аповесці тагачасных сацыяльна-гістарычных працэсаў.
 - Б) Уздзеянне тэорый “жывога чалавека”, “зрывання масак” на стыль твора.
 - В) Псіхалагічныя рысы ў аповесці. Элементы ўмоўнасці, мастацкай трафарэтнасці ў распрацоўцы канфліктнай асновы твора.
4. “Дзённікі” К.Чорнага.
5. Літаратурна-крытычныя артыкулы пісьменніка.
6. Роля творчасці К.Чорнага ў працэсе развіцця айчыннага прыгожага пісьменства.

Літаратура

1. Андраюк С. Традыцыі і сучаснасць. Нацыянальная пражайчая традыцыя. Я. Колас і К. Чорны. – Мн.: Навука і тэхніка, 1981. – 256 с.
2. Казека Я. Кузьма Чорны. Старонкі творчасці. – Мн.: Маст. літ., 1980. – 135 с.
3. Корань Л. Цукровы пеўнік: Літ. – крытыч. арт. – Мн.: Маст. літ., 1996. – 286 с.
4. Навуменка І.Я. Ранні Кузьма Чорны (1923 – 1929). – Мн.: Бел. навука, 2000. – 95 с.
5. Нарысы па гісторыі беларуска-рускіх літаратурных сувязей: У 4 кн. Кн. 3: 1917 – 1941 гг. / І.С. Шпакоўскі, М.М. Арочка, М.А. Тычына і інш. – Мн.: Навука і тэхніка, 1994. – 399 с.
6. Скрыган Я. Некалькі хвілін чужога шчасця: Літ. успаміны, сустрэчы, шляхі. – Мн.: Маст. літ., 1979. – 192 с.
7. Тычына М.А. Кузьма Чорны. Эвалюцыя мастацкага мыслення. – Мн.: Навука і тэхніка, 1973. – 168 с.
8. Чыгрын І.П. Крокі: Проза “Узвышша”. – Мн.: Навука і тэхніка, 1989. – 144 с.

Тэма 11. Творчасць Міхася Лынькова

1. Асноўныя біяграфічныя звесткі.
2. Малая проза М. Лынькова.
 - А) Адлюстраванне падзей грамадзянскай вайны ў апавяданнях “Над Бугам”, “Гой”, “Маньчжур”, “Крот”, “Чыгунныя песні” і інш. Трагізм апавяданняў іх, псіхалагічная напружанасць, гуманістычнасць пафасу. Уплыў арнаменталізму на творчую манеру аўтара. Рамантычныя элементы ў творах.
 - Б) Ідэя стваральнай дзейнасці ў апавяданнях “Кларнет”, “Андрэй Лятун”. Тыповасць галоўных вобразаў. Праявы псіхалагічнай дасканаласці, народнасць гумару, жыццесцвярджальныя ідэі твораў.
 - В) Прадбачанне пісьменнікам негатывных наступстваў калектывізацыі (“Салавей-разбойнік”, “Саўка-агіцірнік”, “Світка”). Праблема *асоба і ўлада* ў творах.
 - Г) Вобраз чалавека сацыяльнага дна ў апавяданнях “Баян”, “На вялікай хвалі”. Рысы рэалізму і ідэалізаванасць рэчаіснасці, дыдактызм твораў, адметнасці аўтарскай пазіцыі.
3. Аповесць “Апошні зверыядавец”. Праблематыка. Ідэйны змест твора. Фактычна дакладная аснова аповесці. Вартасці і недахопы твора.
4. Раман “На чырвоных лядах”. Этнаграфічна-бытавы фон твора. Цэнтральны канфлікт рамана, яго маральна-псіхалагічны бок.

Аб'ектыўнасць аўтарскіх ацэнак і пэўная змадэляванасць сюжэтных хадоў.

Літаратура

1. Бугаёў Дз.Я. Спавядальнае слова: Літ крытыка, успаміны. – Мн.: Маст. літ., 2001. – 327 с.
2. Бугаёў Дз.Я. Шчодрое сэрца пісьменніка. Проза М. Лынькова даваеннага часу. – Мн.: Дзяржвыд-ва БССР, 1963. – 200 с.
3. Жыдовіч І.К., Казлова В.В. Міхась Лынькоў. – Мн.: Дзяржвыд-ва БССР, 1959. – 89 с.
4. Кенька М.П. Міхась Лынькоў: Летапіс жыцця і творчасці. – Мн.: Выд-ва “Універсітэцкае”, 1987. – 176 с.
5. Куляшоў Ф. Міхась Лынькоў: Нарыс пра жыццё і творчасць. – Мн.: Нар. асвета, 1979. – 191 с.
6. Марціновіч А. “Глядзеў, бачыў вечнасць”. Міхась Лынькоў // Беларуская думка. – 1999. - № 10.
7. Шамякіна Т. “Глядзеў, бачыў вечнасць” // Полымя. – 1986. - № 8.
8. Шкраба Р. Усімі скарбамі душы // Полымя. – 1973. - № 9.

Тэма 12. Творчасць Міхася Зарэцкага

1. Біяграфія пісьменніка.
2. Маральна-этычная скіраванасць малой прозы М.Зарэцкага (“Цішка Бабыль”, “Ракавыя жаронцы”, “Максімаліст” і інш.).
 - А) “Вяршынная” кампазіцыя твораў, іх драматычная напружанасць, іранічнасць аповеду і навелістычнасць.
 - Б) Дасканаласць і сэнсавая шматзначнасць мастацкіх дэталей (сюжэтных, апісальных і псіхалагічных).
 - В) Сімвалічнасць і слухнасць аўтарскага версіфікавання грамадскай сітуацыі ў краіне. Рамантызацыя падзей і вобразаў у малой прозе М.Зарэцкага.
3. Аповесць “Голы звер” як узор псіхалагізаванай сатыры 1920-х гг.
 - А) Уздзеянне тэорый “зрывання масак”, “жывога чалавека” на стылёвыя асаблівасці твора.
 - Б) Трагікамічнасць мастацкага свету і аўтарскіх характарыстык персанажаў.
 - В) Мастацкія матывы гульні, палявання і ўсёдаравання ў творы.
 - Г) Мастацкія сродкі выкрыцця дэструктыўнай мізантрапічнай філасофіі.
4. Раман “Вязьмо”.
 - А) Глыбіня і маштабнасць трагедыі беларускай вёскі пачатку 1930-х гг.

Б) Яркасць і абагульненасць мастацкіх вобразаў у рамане. Гуманістычная скіраванасць твора.

Літаратура

1. Аўтабіяграфія Міхася Зарэцкага // Полымя. – 1962. – № 6.
2. Бугаёў Дз. Праўда і мужнасць таленту: Выбранае: Кніга пра Васіля Быкава. Артыкулы. Дыялог. – Мн.: Маст. літ., 1995. – 414 с.
3. Майсеенка А.Ф. Творчасць Міхася Зарэцкага: Станаўленне таленту. – Мн.: Выш. школа, 1978. – 152 с.
4. Максімовіч В.А. Палоннік мастацкай праўды: Міхась Зарэцкі – навеліст // Роднае слова. – 2001. – № 11.
5. Марціновіч А. “Кіраўнік контррэвалюцыйнай арганізацыі” // Марціновіч А. Дзе ж ты, храм праўды? Літ. – крытыч. арт., эсэ. – Мн.: Маст. літ., 1996. – С. 327-335.
6. Мушынскі М.І. Нескароны талент: Праўдзівая гісторыя жыцця і творчасці М.Зарэцкага. – Мн.: Маст. літ., 1991. – 294 с.
7. Платонаў Р. Чырвоны бунтар // Полымя. – 1998. – № 3.
8. Скрыган Я. Некалькі хвілін чужога шчасця: Літ. успаміны, сустрэчы, шляхі. – Мн.: Маст. літ., 1979. – 192 с.
9. Хведаровіч М. Незабыўнае. Успаміны. – Мн.: Маст. літ., 1976. – 176с.

Тэма 13. Творчасць Андрэя Мрыя

1. Жыццёвы і творчы шлях пісьменніка.
2. Тэматычная шырыня ранніх апавяданняў А. Мрыя “На кірмашы”, “Цар Максіміліян” у вёсцы”, “Разбудзілі”, “Прафесар акультных навук”. Публіцыстычныя элементы, тыповасць вобразаў, анекдатызм мастацкіх фабул.
3. Сказавая форма ў малой прозе А. Мрыя (“Камандзір”, “Гармонія ў ружовым”, “Няпросты чалавек”, “Рабін”).
 - А) Ідэя ператварэння *маленькага чалавека* ў носьбіта новай грамадскай маралі.
 - Б) Трагікамічныя элементы ў сказах пісьменніка, іх маральна-філасофская, духоўная накіраванасць.
 - В) Трапнасць выкарыстання камічных матываў *змены масак* і *прыкідвання* ў апавяданнях. Гуманістычная канцэпцыя аўтара.
4. Сатырычны раман-памфлет “Запіскі Самсона Самасуя”.
 - А) Творчая гісторыя “Запісак...”. Арыгінальнасць жанравай формы.
 - Б) Усеахопны характар праблематыкі рамана.
 - В) Мастацкі свет твора, яго трагікамічнасць, рысы антыўтопіі.

Г) Самсон Самасуй – вобраз-тып, жахлівасць яго дэструктыўнай дзейнасці.

Д) Універсальнасць мастацкага смеху ў рамане, гратэскава-алегарычная сутнасць яго персанажаў.

Е) Стылёвая поліфанічнасць камічных сродкаў: іронія, самаіронія, парадзіраванне, карыкатура, парадокс, шарж і інш. Уплыў бурлескна-травесцыйных прыёмаў. Месца “Запісак...” у кантэксце сусветнай мастацкай смехавой традыцыі.

Літаратура

1. Васючэнка П. Рэпрэсаваны смех: Роздум над лёсам і творчасцю беларускага савецкага празаіка А. Мрыя // Бел. літ. і мова ў школе. – 1989. – № 3.
2. Вяртання маўклівая споведзь: Постаці творцаў беларускай гісторыі ў кантэксце часу. – Мн.: Выш. шк., 1994. – 318 с.
3. Грахоўскі С. Два лёсы – дзве трагедыі // Маладосць. – 1988. - № 1.
4. Грахоўскі С. Праўдзівыя дакументы жыцця // Полымя. – 1988. - № 1.
5. Драздова З.У. Творчасць А. Мрыя і Л. Калюгі: Стылявыя асаблівасці. – Мн.: Бел. навука, 1997. – 143 с.
6. Казлоў А. Станаўленне сатырычнага рамана ў беларускай літаратуры (А.Мрый “Запіскі Самсона Самасуя”) // Маладосць. – 2000. – № 11.
7. Марціновіч А. Каб не парывалася сувязь часоў. Творчасць А. Гаруна, А. Мрыя, Л. Калюгі // Беларуская мова і літаратура ў школе. – 1989. – № 9. – С.38 – 43.
8. Падстаўленка В. “Ісціна ў каляровай вокладцы”: Жанр сказа ў беларускай сатырычнай прозе 20 – 30-х гадоў XX ст. // Маладосць. – 2004. - № 9.
9. Чыгрын І.П. Крокі: Проза “Узвышша”. – Мн.: Навука і тэхніка, 1989. – 144 с.

Тэма 14. Творчасць Лукаша Калюгі

1. Асноўныя факты біяграфіі і творчасці празаіка.
2. Рэалістычны паказ вясковага жыцця ў ранніх апавяданнях Л. Калюгі (“Вясна”, “Як Баркаўцы Міхалюку даліся ў знакі”, “Краўцы і чаляднікі”).
3. Сказы Л. Калюгі “Лук’ян – капераціўскі сабака”, “Трахім з Пагулянкi”, “Трахім – штучны чалавек”, “Іллюк – даследчык”, “Тахвілін швагер” і інш.

А) Праблема даследавання народнай ментальнасці і захавання гістарычнай памяці ў апавяданнях пісьменніка.

Б) Вобраз дзівака, яго нацыянальная унікальнасць і тыпалагічная суаднесенасць з вобразнымі адпаведнікамі ў сусветнай літаратуры (К.Гашак, В. Шукшын).

В) Вобразна-кампазіцыйная дасканаласць сказаў Л. Калюгі. Самабытнасць моўнай арганізацыі апавяданняў.

4. Навелістыка Л. Калюгі (“Цеснаватая куртка”, “Вам знаёма”).

А) Сацыяльна-бытавы фон апавяданняў. Метафарычнасць мастацкай дэталі.

Б) Псіхалагічная матываванасць паводзін герояў, лірызм твораў. Элегізм аўтарскага апаведу.

Літаратура

1. Алейнік Л.В. Творчая індывідуальнасць Лукаша Калюгі: праблема стылю: Аўтарэф. дыс. ... канд. філалаг. навук. – Мн., 2002. – 20 с.
2. Драздова З.У. Творчасць А. Мрыя і Л. Калюгі: Стылявыя асаблівасці. – Мн.: Бел. навука, 1997. – 143 с.
3. Маракоў Л. Новае пра Лукаша Калюгу. Дакументы, успаміны, каментары // Роднае слова. – 1999. - № 9.
4. Марціновіч А. Каб не парывалася сувязь часоў. Творчасць А. Гаруна, А. Мрыя, Л. Калюгі // Беларуская мова і літаратура ў школе. – 1989. – № 9.
5. Падстаўленка В. Каб захаваць сябе...Сказы Лукаша Калюгі // ЛіМ. – 2002. – 16 жн. – С.14.
6. Скрыган Я. Некалькі хвілін чужога шчасця: Літ. успаміны, сустрэчы, шляхі. – Мн.: Маст. літ., 1979. – 192 с.
7. Чаеўская М. Традыцыя як форма сацыякультурнай дэтэрмінацыі ў апавяданнях Лукаша Калюгі // Роднае слова. – 1997. – № 9.
8. Чыгрын І.П. Крокі: Проза “Узвышша”. – Мн.: Навука і тэхніка, 1989. – 144 с.
9. Янкоўскі Ф. Чытаючы Кастуся Вашыну // Янкоўскі Ф. І за гарою пакланюся: Апавяданні, абразкі, нарысы. – Мн.: Маст. літ., 1982. – С.125-138.

Тэма 15. Творчасць Міхася Чарота

1. Біяграфія пісьменніка.

2. Лірыка М.Чарота.

А) Нацыянальна-патрыятычны змест ранніх вершаў М.Чарота (“Чужына”, “Пад крыжам”, “Звон”, “Песня беларуса” і інш.).

Б) Матыў завірухі, буралому ў лірыцы паэта. Яго грамадска-філасофскі сэнс (“Завіруха”, “А я іду”, “Вокліч мой”, “Гром”, “Вечная бура”, “Буралом”, “Заціхне бура”).

В) Вершы-элегіі “З сучасных настояў”, “На шляху Адраджэння”, “Невядомая”. Іх лірычная аснова, палемічнасць аўтарскіх высноў.

Г) Вобраз паэта ў вершах “Бунтар”, “Я пясняр лясоў, балота”, “Я малады”, “Мілы сэрцу”. Трагічная постаць творцы ў вершах “Жывыя акорды”, “Песня” і інш.

Д) Народныя матывы і вобразы ў лірыцы М. Чарота (“Развітанне”, “Каб я быў”, “Заспявай быллём, мяжа”, “Русалка”).

Е) Вершы-звароты М. Чарота “Кавалю”, “Аратаму”, “Маладому паэту” і інш.

3. Алегарычная карціна нацыянальнай гісторыі ў паэме “Босыя на вогнішчы”.

Сімвалічнае значэнне вобразаў “босых”. Сутнасць мастацкага канфлікту. Ідэя помсты, разбуральнасці ў творы.

4. Апавяданні М. Чарота.

А) Маральна-духоўны характар праблематыкі ў апавяданнях “Бацюшка”, “Кірмаш”. Драматычнасць твораў, іх трагікамічныя рысы.

Б) Сатырычныя навелы “Дзіўная заява”, “Чалавек, які не радзіўся”.

Анекдатызм твораў. Шматаспектнасць праблематыкі: паказ мізэрнасці чалавечых канфліктаў, крытыка амаральнасці, выкрыццё неадукаванасці чыноўнікаў. “Сцэнічны” ўхіл аўтарскага стылю.

Літаратура

1. Гарэцкі М. Развагі і думкі // Гарэцкі М. Творы: Дзве душы: Аповесць. Апавяданні. “Жартаўлівы Пісарэвіч”: П’еса. Літ. крытыка і публіцыстыка. Лісты. – Мн.: Маст. літ., 1990. – С.179-198.
2. Гніламёдаў У. Лёс Міхася Чарота // ЛіМ. - № 45. – 1996. – 8 ліст.
3. Кабаковіч А. Ідэйна – стылявыя пошукі беларускай паэзіі 20-х гадоў. – Мн.: Навука і тэхніка. – 236 с.
4. Навумовіч У. Шляхамі арлянят: Проза “Маладняка”. – Мн.: Навука і тэхніка, 1984. – 275 с.
5. Сабалеўскі А. Беларуская савецкая драма. Кн. першая. – Мн.: Дзяржвыд БССР, 1969. – 322 с.
6. Хведаровіч М. Памятныя сустрэчы. – Мн.: Навука і тэхніка, 1977. – 237с.
7. Чыгрын І.П. Проза “Маладняка”. – Мн.: Навука і тэхніка, 1985. – 312с.
8. Ярош М.Р. Міхась Чарот: Нарыс жыцця і творчасці. – Мн.: Выд-ва АН БССР, 1963. – 116 с.

Тэма 16. Творчасць Уладзіміра Дубоўкі

1. Жыццёвы і творчы шлях пісьменніка.

2. Лірыка У.Дубоўкі.

А) Патрыятычныя матывы ў вершах. Сімвалізм паэзіі У.Дубоўкі, яе аўтабіяграфічнасць.

Б) Апеляцыя да біблейскай метавобразнасці ў лірыцы паэта (“Нікне ўсё ў нейкай шэрай мгле”, “О, Беларусь, мая шыпшына”, “Часіна ды з сокам рабіны” і інш.).

В) Матывы захаплення сапраўднай прыгажосцю і прадчування трагічнай эпохі ў паэзіі У.Дубоўкі 20-х гадоў.

Г) Мастацкая дасканаласць вершаў, іх рытмічная разнастайнасць, метафарызацыя аўтарскага мыслення.

3. Эксперыментальнасць паэм “Кругі”, “І пурпуровых ветразей узвівы”, “Штурмуйце будучыні аванпосты!”

А) Умоўнасць мастацкага свету вершаванай трылогіі. Праявы драмы, лірыкі і эпасу ў ёй. Кампазіцыйная адметнасць паэм.

Б) Вечнае і часовае ў праблематыцы твораў. Філасофскае асэнсаванне гістарычнага лёсу беларусаў і лёсу нацыянальнага мастацтва.

В) Роля антаганістычных вобразаў Лірыка і Матэматыка, Кандуктара і Пасажыра ў паэмах.

4. Традыцыйнае і новае ў стылі вершаваных цыклаў “Чакае ля берагу човен мяне”, “Пасля вандравання”, “Палеская рапсодыя”, “Светлыя ўспаміны”, “Дактылічныя рытмы”.

Літаратура

1. Арочка М. Абаронца праўды і красы: Адзін дзень з У. Дубоўкам // Беларуская мова і літаратура ў школе. – 1990. – № 7.
2. Багдановіч І. «На дзіды сэрца накалю...»: У.Дубоўка: партрэт паэта ў рэтраспектыве // Полымя. – 2000. – № 4.
3. Бугаёў Дз. Трагедыя паэта // Крыніца. – 1997. – № 8.
4. Бугаёў Дз. Уладзімір Дубоўка. Крытыка-біяграфічны нарыс. – Мн.: Беларусь, 1965. – 215 с.
5. Дубоўка У. Творы. Матэрыялы аб творчасці // Крыніца. – 1997. – № 8.
6. Максімовіч В. Узвышэнская мадэль свету (на прыкладзе паэм У.Дубоўкі) // Роднае слова. – 1992. – № 7-8.
7. Марціновіч А. Пялёстак за пялёсткам. Творчы партрэт У.Дубоўкі // Марціновіч А. Святло чароўнага ліхтарыка: Выбр. старонкі гісторыі беларускай дзіцячай літаратуры. – Мн.: Нар. асвета, 1998. – С. 3-17.
8. Міхнюк У. Вязень сумлення // Полымя. – 1996. – № 2.

Пытанні да заліку

па курсе “Гісторыя беларускай літаратуры (першая палова XX стагоддзя)”
для студэнтаў IV курса АЗН ФБФК

1. Агульная характарыстыка літаратурнага працэсу пач. XX ст. Паэзія, проза, драматургія.
2. Ідэйна-тэматычны змест паэзіі М.Багдановіча. Праблематыка, кампазіцыйная дасканаласць зб. “Вянок”.
3. Проза М.Багдановіча. Тэма мастака і мастацтва ў ёй.
4. Публіцыстыка М.Багдановіча.
5. Малая проза В. Ластоўскага. Тэматыка. Жанрава-стылёвыя асаблівасці.
6. Аповесць “Лабірынты” В.Ластоўскага. Праблематыка. Рысы фантастычнага, гістарычнага, прыгодніцкага і ўтапічнага стылю ў творы.
7. Творчасць Цёткі (А.Пашкевіч). Жанравая разнастайнасць. Тэматыка. Мастацкія асаблівасці.
8. Творчасць Ядвігіна Ш. Жанравая разнастайнасць. Тэматыка. Мастацкія асаблівасці.
9. Літаратурна-грамадскія арганізацыі 1920-х гг. (“Маладняк”, “Узвышша”, “Полымя”, БелАПП).
10. Паэзія Я. Купалы 20-30-х гадоў. Ляўкоўскі цыкл .
11. Праблема нацыянальна-культурнага адраджэння Беларусі ў драматургіі Я.Купалы (“Паўлінка”, “Раскіданае гняздо”, “Тутэйшыя”).
12. Крытыка і літаратуразнаўства пра Я. Купалу.
13. Алегарычны змест зборніка “Казкі жыцця” Я. Коласа.
14. Праблематыка апавяданняў Я.Коласа 20-х гадоў.
15. Ідэйны змест, праблематыка, цэнтральныя вобразы ў паэме “Сымон-музыка” Я. Коласа.
16. Праблематыка, асноўныя вобразы паэмы “Новая зямля” Я. Коласа.
17. Паказ жыцця моладзі 20-х гадоў у аповесці “На прасторах жыцця” Я.Коласа.
18. Творчая гісторыя, праблематыка, асноўныя вобразы трылогіі “На ростанях” Я.Коласа.
19. Эпічнае асэнсаванне працэсу калектывізацыі ў аповесці “Адшчапенец” Я.Коласа.
20. Аповесць “Дрыгва” Я. Коласа. Ідэйны змест, праблематыка, галоўныя вобразы.
21. Аповесць “Дзве душы” М.Гарэцкага як узор інтэлектуальна-філасофскай прозы. Сэнс назвы твора.
22. Апавяданні М.Гарэцкага 20-х гадоў. Праблематыка, сістэма персанажаў.

23. Раман “Віленскія камунары” М.Гарэцкага. Творчая гісторыя, суб’ектыўнасць і гістарызм у адлюстраванні падзей.
24. Ідэйны змест, праблематыка, гуманістычная накіраванасць аповесці “Ціхая плынь” М.Гарэцкага.
25. М.Гарэцкі – крытык і літаратуразнаўца. Літаратуразнаўства пра М.Гарэцкага.
26. Аповесць “Голы звер” М.Зарэцкага. Праблематыка, адзнакі псіхалагізаванай сатыры ў творы.
27. Раман “Вязьмо” М.Зарэцкага. Паказ калектывізацыі і трагедыі працоўнага селяніна. Вобраз Сымона Карызны.
28. Майстэрства К.Чорнага-апавядальніка (“Па дарозе”, “Вераснёвыя ночы”, “Хвоі гавораць”, “Пачуцці” і інш.).
29. Аповесць “Лявон Бушмар” К.Чорнага. Выкрыццё філасофіі ўласніцтва. Тыповасць галоўнага вобраза.
30. Праблематыка рамана “Трэцяе пакаленне” К.Чорнага. Характарыстыка вобразаў.
31. Апавяданні К.Чорнага перыяду Вялікай Айчыннай вайны (зб. “Вялікае сэрца”).
32. Раман К.Чорнага “Пошукі будучыні”: праблематыка, асноўныя вобразы, сімвалізм твора.
33. Апавяданні К.Крапівы. Тэматыка, жанравыя адметнасці.
34. Байкі, паэмы К.Крапівы, іх сатырычная накіраванасць.
35. Праблематыка рамана “Мядзведзічы” К.Крапівы. Стыль і кампазіцыя твора.
36. Драматургія К.Крапівы (“Канец дружбы”, “Партызаны”, “Хто смяецца апошнім”, “Брама неўміручасці” і інш.).
37. Праблематыка, ідэйны змест апавяданняў З.Бядулі.
38. Аповесць “Салавей” З.Бядулі. Творчая гісторыя, тэматыка, характарыстыка персанажаў.
39. Апавяданні А.Мрыя. Праблематыка. Сістэма персанажаў. Жанравыя стылёвыя адметнасці.
40. “Запіскі Самсона Самасуя” А. Мрыя. Праблематыка. Жанравыя стылёвыя адметнасці. Сістэма вобразаў.
41. Творчасць Л.Калюгі. Жанр сказа ў прозе пісьменніка.
42. Лірыка У.Дубоўкі, яе патрыятычны пафас. Вобраз аўтара.
43. Паэмы У.Дубоўкі “Кругі”, “І пурпуровых ветразей узвівы”, “Штурмуйце будучыні аванпост”. Ідэйна-тэматычны змест, стылёвыя асаблівасці твораў.
44. Вобраз бунтара і трагедыінасць паэзіі М. Чарота. Паэма “Босыя на вогнішчы”.
45. Проза П.Галавача: апавяданні, аповесці “Вінаваты”, “Спалох на загонах”. Праблематыка, сістэма вобразаў.
46. Малая проза М.Лынькова. Тэматычнае багацце. Стылёвы каларыт.

ЗМЕСТ

Уступ.....	3
Падручнікі і вучэбныя дапаможнікі.....	4
Спіс мастацкай літаратуры для абавязковага прачытання.....	6
Тэма 1. Творчасць Максіма Багдановіча.....	8
Тэма 2. Творчасць Алеся Гаруна.....	9
Тэма 3. Творчасць Алаізы Пашкевіч (Цёткі).....	10
Тэма 4. Творчасць Ядвігіна Ш.....	11
Тэма 5. Творчасць Янкі Купалы.....	12
Тэма 6. Творчасць Якуба Коласа.....	14
Тэма 7. Творчасць Вацлава Ластоўскага.....	15
Тэма 8. Творчасць Максіма Гарэцкага.....	16
Тэма 9. Творчасць Кандрата Крапівы.....	18
Тэма 10. Творчасць Змітрака Бядулі.....	19
Тэма 11. Творчасць Кузьмы Чорнага.....	20
Тэма 12. Творчасць Міхася Лынькова.....	21
Тэма 13. Творчасць Міхася Зарэцкага.....	22
Тэма 14. Творчасць Андрэя Мрыя.....	23
Тэма 15. Творчасць Лукаша Калюгі.....	24
Тэма 16. Творчасць Міхася Чарота.....	25
Тэма 17. Творчасць Уладзіміра Дубоўкі.....	27
Спіс пытанняў да заліку.....	28